

DORDT EIGEN-AARDIG

Jaap Bouman

Ook Dordrecht heeft straatnamen die verwijzen naar het koloniale verleden van Nederland. Niet iedereen is blij met deze namen waaraan een luchtje zit.

▲ De Bankastraat in de Indische buurt. Ca. 1950. FOTOS: JAAP BOUMAN

▲ De Paul Krugerstraat (tussen Toulonselaan en Krommedijk) omstreeks 1920. De huizen achter de man met hondenkar werden in WOII gebombardeerd.

Straatnamen met 'n luchtje

Er zijn actiegroepen die willen dat straatnamen die verwijzen naar het Nederlandse koloniale verleden aangepast worden. Ook de Coentunnel bij Amsterdam moet hernoemd worden en het standbeeld van Jan Pieterszoon Coen in Hoorn moet van de sokkel. In Rotterdam wil een kunstcentrum dat genoemd is naar de straat waarin het is gevestigd, de Witte de Withstraat, een andere naam krijgen. Witte de With - alleen zijn naam al - was een zeeheld in dienst van de VOC en 'dus' een representant van het foute koloniale verleden van Nederland, menen actievoerders.

Ook Dordrecht heeft een Witte de Withstraat en Wielwijk is zelfs een wijk waar straat na straat genoemd is naar een of andere zeeheld. En daar zitten aardig wat 'fouten' tussen.

Dordrecht heeft ook twee buurten met straatnamen die direct verband zouden kunnen houden met het koloniale verleden. Protesten tegen die namen zijn niet alleen van deze tijd. Al in de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw werd tegen de straten in de Transvaalbuurt geageerd door linkse groeperingen die zich meer lieten leiden door sentimenten dan door historisch kennis.

Transvaal

Transvaal was tussen 1852 en 1902 een zelfstandige republiek in zuidelijk Afrika, gesticht door afstammelingen van Nederlandse emigranten (Boeren) die weigerden onder het Britse bestuur in de Kaapkolonie

▲ Gemeenteschool 2 aan het Oranje Vrijstaatplein. Het plein heeft niets te maken met apartheid.

(Zuid-Afrika) te leven. Dat betekende een aantal gruwelijke Boerenoorlogen met de Britten.

In Nederland werd hartstochtelijk meegeleefd met strijd van de Boeren. Hulpcomités schoten als paddenstoelen uit de grond. Inzamelingsacties brachten 1,3 miljoen gulden op, een voor die tijd kolossaal bedrag.

In 1901 werd de Visbrug in Dordrecht verbreed zodat die haast op een plein ging lijken. Dat was voor gemeenteraadslid Hoyer aanleiding om voor te stellen die Visbrug voortaan Paul Krugerplein te noemen, naar de man „die aan zoveel goeds en edels doet denken”. Paul Kruger was een van de Boerenleiders.

Al eerder was er geopperd om Boerengeneraal Christiaan de Wet in een straatnaam te eren. De Wet werd op

dat moment door een aantal Britse colonnes achternagezet.

De Visbrug bleef Visbrug, maar een buurtje in aanleg tussen Toulonselaan, Krommedijk en de spoorlijn kreeg de namen van een aantal Boerengeneraals: Paul Kruger, Christiaan de Wet, Marthinus Steyn en Louis Botha, maar ook van de twee Boerenrepublieken Oranje Vrijstaat en Transvaal. In 1904 kreeg ook De la Rey een straatnaam. Opmerkelijk, want er werden ook in die tijd normaal gezien geen namen van nog levende personen aan straten gegeven. Alle vernoemde Boeren waren nog volop in actie in hun Afrika.

Dordrecht had later nog meer te maken met de Boeren in zuidelijk Afrika. In 1902 werd in het Dordrechts Museum een Zuid-Afrikaans museum geopend met voorwerpen die door kunstverzamelaar Hidde Nijland bij elkaar waren gebracht.

Ook de Indische buurt zou doelwit kunnen worden van antikolonisatie-actievoerders. De eerste straatnamen werden niet bedacht door Dordrecht, maar door het dorp Dubbeldam, waartoe het gebied tot 1904 behoorde. Er was daar rond de eeuwwisseling een buurtje ontstaan met de naam Lombok (een eiland in de kolonie Nederlands-Indië) dat verstoken was van de ook al in die tijd meest elementaire voorzieningen. Bij de bouw van de woningen was geen rekening gehouden met elektriciteit, watervoorziening en riolering. „In de onmiddellijke nabijheid van den Krommedijk bevinden zich plassen en poelen waarvan de doordringende

stank geen twijfel overlaat ten aanzien van de samenstelling der vloeistof”, schreef de Dordtse burgemeester Zimmerman. Een van de straatjes daar werd in 1901 door Dubbeldam Komatistraat genoemd. Om de verwarring compleet te maken: geen Indisch eiland, maar een Zuid-Afrikaanse rivier. Na de grenswijziging ging Dordrecht door met het bouwen van woningen. De straten kregen in navolging van de naam Lombok ook namen van Indische eilanden, onder andere in 1910 Borneo-, Riouw-, Sumatra-, Banka- en Javastraat.

Steve Biko

Na de dood van anti-apartheidsactivist Steve Biko in 1977 werd door actievoerders geopperd om een van de straten in de Transvaalbuurt om te dopen in Steve Bikostraat. Historisch gezien onzin, want de Boerengeneraals hadden niets te maken met de latere 'apartheid'. Uiteindelijk kreeg Biko toch een straatnaam. Politiek correct - maar wezensvreemd - kreeg een verbinding tussen Oudendijk en Galileilaan de naam Steve Bikopad.

Om de Zuid-Afrikans compleet te maken: in 1988 kwam het voorstel van een burger om de Buiten Walevest voortaan Nelson Mandelaboulevard te noemen. Het ging niet door.

Dordrecht zal dus niet zo snel doelwit worden van antiracistische of antikoloniale actievoerders. En standbeelden om van sokkels te trekken telt Dordrecht ook al niet.

Reageren: eigenaardig@jaapbouman.nl

Paul Kruger, die aan zoveel goeds en edels doet denken

-raadslid Hoyer